Ч. 157. Львів, пятниця дня 29. (16.) липця 1910. Річник XIV.

РУСЛАН

Передплата на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів; з висилкою двічи в тижни $5^1/_2$ доляра, або 10 рублів; з висилкою що суботи $4^1/_2$ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке часло по 10 сот.

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича

Телефон Редакциї ч. 1484. — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о $5^1/_2$ год. по полудни.
Редакция, адміністрация експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.—
Реклямациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цінї 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Австрийске питанє унїверситетске.

(Дальше).

Др. Амелюнґ пише дальше ось що: »Актуальним стало унїверситетске питанє знов тоді, коли Чехи почали уважати визиванєм для себе — ношенє нїмецкими студентами відзнак на площі Вацлавскій і на Перекопах в Празї.

„Але ще небезпечнїйшою формою національної боротьби унїверситетської показало ся перенесенє її на економічне поле. Коли справу ношеня відзнак рішено відповідним становищем політичних і поліцийних чинників, то питанє інвестиций на унїверситетскі потреби доторкує ся вельми різко веденя студий, котре могло лише потерпіти наслідком підпорядкованя під національно-політичні погляди. З другого боку се може покликаний до ділання в тій справі наш конституцийний устрій виставити найтруднїйшим запутанинєм і може до того довести, як се доказує сумна істория нашої національної розправи в державній раді. З того часу появила ся цїла література про »розпещенє« обидвох пражских унїверситетів у всіх можливих язиках, котрих наст[illegible]ій стає доказом, як навіть у представників науки уступає предметовість перед національним занятєм.

„Пражке унїверситетске питанє, представлене тут в нинїшнім станї, не вичерпує зовсім усего нїмецко-ческого унїверситетского спору. Сюди належить також домаганє другого ческого унїверситету, котрого доси не полагоджено не так з економічних причин, як радше задля нерішеної ще справи місця осідку. Против вибору Берна опирають ся Нїмцї із становища національної оборони а з ческого боку обстають за тим яко одиноко можливим місцем з причин національної політики експанзивної.

„Справа осідку унїверситету станула також перепоною відмові італійского правничого виділу. Нїмцї не хотїли згодити ся на Інсбрук з національних причин, а Триєст містить в собі небезпеку пристанного міста і ірреденти. Відень, вибраний на тимчасовий осідок, не підпадає під три висше названі точки, але проти него промовляє ґеоґрафічна і етноґрафічна неприродність, а той сам сумнів зазначено також і є начерку дотичного закона про італ. виділ правничий, хоч там єсть мова про перенесенє сего виділу найпізнїйше в 1914 р. до якогось місця австрийско-італійскої области языкової. Ще в нім досить різко зазначуване домаганє Італійців „Trieste a nulla“, запутує ся, обминаючи вже наші союзні взаємини з Італією, ще з сею обставиною, що триєстеньскі середні школи підлягають радикальній і нинїшним своїм настроєм зовсім не надають ся до вихованя льояльних австрийских Італійців, а тим способом остає неполагодженим одна з найважнїйших ідеальних условин успішного австрийско-італійского житя унїверситетского.

„Багато схожости з італійским має питанє словіньского унїверситету. Тут ще середнє шкільництво наслідком застою ще вельми слабке, щоби дати кріпкі підвалини для унїверситетської будівлї. Окрім того відграють тут ролю також національні почуваня, Словінцї з національної полїтики експанзивної обстають за Триєстом яко місцем осідку свого унїверситету і стрічають ся тут з найзавзятійшим опором Італійців. Любляна знов яко осідок словіньского унїверситету поставила би тамошню нїмецку меншість у ще скрутнїйше становище.

„Таким способом австрийске унїверситетске питанє розвітлює ся на цїлу низку сутичів. Немилі досьвіди з викликаною унїверситетскими питанями парляментарною національною боротьбою довели до того, що залякані тим до певного ступня наші народні представники уважають унїверситетскі питаня яко „Noli me tangere“ і дуже радо відкладають сї справи, як кажуть, в довгий ящик, а се зовсім не причиняє ся до двигненя просьвітного стану нашого населеня до позему инших великих держав европейских.

(Конець буде).

О. П. А. Шеган (P. A. Sheehan).

Мій новий сотрудник.

Оповіданє із записок ірляндського пароха.

Переклав *Володимир Державрука.*

(Дальше).

Роздїл XXIII.

Маєвий соборчик.

Богу дякувати, моя переписка не є надто велика, бо як тільки побачу листи на моїм столику, то я певний, що один з них принесе менї милу вістку. Тому не читаю листів перед снїданєм. Я тої гадки, що повинно ся приймати поживу із спокійним умом, як Бог приказав. Не належу до тих аскетів, що уявляють собі, що кождий кусник, який вкладають до уст, дусить їх. Я приймаю Божі дари з вдячним серцем і дякую Всемогучому.

І добре стало ся, що визнаю повисші принципи, бо слїдуючого дня моя рівновага духова так захитала ся, як нїколи. Коли я отворив присланий менї „Вістник епархіяльний“, побачив я в нїм довгий спис тем до наших конференций на сей рік.

Доси наші соборчики були радше сходинами для форми; тоді говорили ми про наші клопоти, диспутували на академічний спосіб про яку небудь квестию обрядову, чи богословску а вкінци годину, або більше слухали терпеливо реферату одного із молодих сьвящеників, реферату обробленого старанно на дану тему та виголошуваного звичайно первово.

Будь-що будь конференциї сї були милою нагодою до сего, щоби побачити ся і поговорити. Дуже я отже огірчив ся, коли прочитав цїлу серію нових правил, так доґматичних, як акти парляменту, — правил, що нищили раз на все давний стан річий а заміняли наші сходини місячні на взаїмний іспит з екзеґетики, герменевтики, богословя і церковної історії.

Після тих нових правил, карточки з нашими іменами вкидало ся до урни, опісля предсїдатель витягав одну і питав її власника через 10 хвиль, нїби питомця семінарії в часї піврічних іспитів. Коли вже випитав в сей спосіб на всї боки трьох або чотирох бідолах, слїдувала конференция, іменно відчит, що мав тревати найменше три чверти години. По скінченю відчиту, прелеґент мав відповідати на всї питаня опонентів, а по скінченю сего предсїдатель вертав знов до урни і випитував сьвящеників.

— Вкінци — сказав я сам до себе, повний жалю і обуреня — кости наші зберуть з долівки і відішлють домів на похоронене.

Отсе невеличкий примір заданих тем. Не сумнїваю ся, що оброблене їх занялоб цїлий піврік в першій лїпшій богословській семінарії:

1) Excerpta ex Statutis Dioecesanis et Nationalibus.

2) De inspiratione Canonicorum Librorum.

3) Tractatus »de contractibus« (Crolly).

— Що гадають собі наші епископи? — сказав я до о. Летбі по прочитаню сего страшного обіжника. — Дуже легко обдумувати такі справи, коли хто сидить безчинно, обертає перстень на руцї і вдивляє ся в дороге камінє на мітрі. Цїлим їх занятєм є перекидане сотрудників з місця на місце, мов білярдових куль. Що иншого ми, що тяжко трудимо ся на місиях. Чи епископ має понятє про се, як то сидить ся цїлими годинами в сповідальници, ходить ся до хорих, викладає ся катехизм, приготовлює ся до проповідий, кореспондує ся за наших парохіян з Азією, Африкою, Америкою, Австралією і Европою! Нї, се не імовірне! Подумайте тільки, отче: Excerpta ex Statutis! Се значить переглянути всї дієцезальні і національні постанови, иншими словами перейти дві величанські книги! Або се „De inspiratione!“ Се нї менше нї більше, тільки цїла справа висшої критики том за томом, перегляд всїх місячників, цїлий курс нїмецьких екзеґетів. Сего ще не досить! На десер, по цїлім натовпі нестравних герменевтичних квестий, дають нам печеню, начинену труфлями у формі „De contractibus“. До чорта! Ще брак сего, щоби ми перед ними виголошували наші проповіди.

В часї сеї філїпіки о. Летбі спокійно усьміхав ся. Коли я скінчив, сказав, погладжуючи рукою обіжник:

— Тут ще невеличка дописка, що дотичить, гадаю, отця пароха.

— Мене? Не доглянув. Позвольте, що там є?

Беру папір до рук і читаю ось що:

„6. Привилей, силою котрого парохи, що сповняють свій уряд від многих лїт, не мають обовязку їхати на соборчик, лишає ся без зміни“.

Три рази прочитав я се для певности, чи мене не милить зір а мій сотрудник глядів на мене усьміхнений.

— До когож се відносить ся, як не до отця пароха?

— Маєте рацію, мене чейже звуть вже патріярхом соборчиків.

Буковиньскі „окраїни“.

В дуже незавиднім положеню живуть на Буковині Русини на т. зв. »окраїнах«. Тут хочу обговорити положенє Русинів в Сучавщині. — Мимо того, що Волохи уважають Сучавщину своєю областию, а саме місто Сучаву столицею і румуньским містом, — живе в Сучавщині більше як 10% населеня україньско-руского. — І так живуть Русини в Сучавщині в слідуючих селах:

Ґатна (около 3.000 населенців, між ними яких 40 Волохів).

Мерецея (около 2.000 населенців між ними 10 Волохів).

Данила (около 1.000 населенців між ними 300 Вол.).

Калинівці Купаренка (около 1.500 меш. між ними 100 Вол.).

Ґаврени (около 500 мешк. між ними яких 100 Вол.).

Калинівці Єнакого (около 700 мешк. між ними — Вол.).

Св. Іллї (около 1.600 мешканців між ними 100 Вол.).

Іпотешти (около 2.000 мешканців між ними 100 Вол.).

Мітона драгомирна (около 3.000 мешк. між ними 2.000 Вол.).

Петрівці коло Суч. (около 3.000 мешк. між ними 1.500 Вол.).

Мелишівці дол. (около 600 мешк. між ними 200 Вол.).

Строєшти (около 2.200 мешканців між ними 2.000 Вол.).

Сучава (около 10.000 мешканців між ними 800 Русинів).

Окрім сих громад живуть ще Русини в Іцканах (около 200), в Босанчу (ок. 100) в Скелї (ок. 100) і в н. дек. гром.

Та мимо сего, що Русинів в Сучавщині таке велике число є в нїй всего 2 рускі школи а то в Гатнї (5-кл.) і в Мерецеї (4 кл.) В инших громадах або нема жадних шкіл, або коли є, то румуньскі. — Причини сього не може байдужність покликаних до того властий, але прямо неімовірна несьвідомість народу. Мимо того, що сї люди завандрували перед якими 100 роками з Галичини і говорять по руски а румуньскої мови або зовсім не розуміють або дуже мало — говорять они скрізь, що они — Румуни — бо они „волоскої віри“. А „волоскої віри“ они тому, бо їх попи з бородами. — Се фальшиве переконанє вмовують в нарід румуньскі аґітатори і пристати до руского товариства себ то до »Січи«, читальнї або каси, значить писати ся до — »голеного (греко-катол.) попа«. А сего они боять ся немов — нечистого.

Сьвідомійший нарід в сих сторонах живе в Мерецеї й в Гатнї, де є каса, читальня і „Січ“. В Гатнї, де кілька років тому збунтований нарід жадав румуньскої школи, тепер спокій. До сього причинили ся головно надучитель Ґелка і теперішний бурмістр Ґ. Шведуняк. — За те в Мерецеї, де бурмістр несьвідома людина, іде сильна аґітация за румуньскою школою.

В Сучаві, де є навіть греко-кат. парохія, нема жадного просьвітного товариства. Є, правда, потверджені статути читальнї — а то праця бувшого сьвященика о. Бобикевича. Але тепер справа заснула. Так само в Св. Іллї, де живе споре число гр.-кат. Русинів, не було руху. Аж в послїднім часї зачав ся якийсь рух в селї а то завдяки студ. д. Л. Ал.

Инші села сплять і коли й на далї не пічне ся в них якийсь рух, то все затопить ся в окружаючім всіх все тіснїйше румуньскім морю...

Наглядний доказ сьвідомости народу в руских громадах Сучавщини можна було бачити недавно тому з нагоди уложеня виборчих лїст.

Як відомо, вийшов недавно тому на Буковинї в житє новий соймовий виборчий закон на підставі національного катастру. Правительство розпорядило проте, щоби бурмістри всїх громад вписали всїх мужеских мешканців, що мають понад 24 роки, до поодиноких виборчих лїст.

Се було доброю нагодою для румунїзаторів повписувати Русинів в румуньскі лїсти. І так дійсно стало ся приміром в Данилї, Іпотештах, Калинївцях Куп., Калинївцях Єнакого і т. д. — Лише в Гатнї є в спис 500 Русинів а 24 Румунів, в Сучаві 137 Русинів, в Св. Іллї 44, в Скелї около 10, а в Іцканах около 40. В Мерецеї вписано з початку 290 Румунів а 8 Русинів. При тім пущено по селї чутку, що хто буде в рускій листї, той записаний до »голеного попа«. Мимо сего вдалось виреклямувати 80 виборців. Инші ніяк не хотїли виписуватись, боячись »голеного попа«.

Одинока надія, що відносини поліпшать ся, хиба та, що від нового шкільного року (від 1. вересня 1910 р.) будуть отворені в Калинївцях Купаренка, Калинївцях Єнакого і Данилї рускі школи. Рівнож старають ся Русини Сучави і св. Іллї о такі школи. За те инші громади, коли не займе ся хтось їх долею, — пропадуть певно і при слїдуючій конскрипциї »перекинуть« ся в чисто румуньскі. Не дурно Румуни вже тепер завзивають всїх своїх патриотів вже тепер старатись о се!...*)

К. Кр.

*) Повинні би сею справою занятись рускі посли і инші народолюбці. — *Ред. Русл.*

І вдоволений уявив я собі, як то я сиджу вигідно на фотелю, безпечний від розумовань богословських; і та певність зробила мене відразу подібним до видця, що з гори дивить ся на поле боротьби, або до еспаньскої дами, що безпечно придивляєть ся боротьбі биків.

— Дійсно — сказав я по хвилї — приходжу до пересьвідченя, що епископ має рацію. Нема сумніву, що ми тратили чимало часу в часї наших соборчиків. Молоді сьвященики в лїнивстві занедбали богословє а се чейже справа важна; а часом є се справді смертельним гріхом. Тепер будемо мусїли всї учити ся. Уважайте, отче, як практичний є наш епископ. Він прим. також порушує справу обрядів, а звісна річ, як мало сьвящеників точно заховує обряди при Службі Божій. Поїдьте тільки до Лїсдунверна а побачите, що там кождий сьвященик відправляє Службу Божу після свого уподобаня.

— Перепрашаю — перервав о Летбі. — На се не можу згодити ся, бо знаю з досьвіду, що в Анґлії навіть в половині не заховують так скрупулятно обрядів, як тут. І справдї: замітотця пароха є одним з тих многих примірів самокритики частинно тільки правдивої, що випливає з хибного представленя справи.

— Нехай буде і так, годї вам однак заперечити, що поставлена дальше епископом справа перекладу сьв. Письма є одною з доміннуючих нинї квестий і мусить звернути на себе увагу кождого, хто тільки займаєть ся церковними дослідами.

(Дальше буде).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

З гори можна було предвидїти, що просьба о відпустку бана Томашича є лише формальностию та що її цїсар не прийме. Тепереж нав'язано знов зірвані переговори між баном а коаліцією. Бан Томашич виступував іменно письмо до предсїдника хорватско-сербскої коаліції, посла Тускана, в якім він, покликуючи ся на відмовну підповідь в справі відпустки, висказує надію, що коаліция, оцїнюючи єго поведенє, відповідаюче засадам парляментаризму, відступить від свого домаганя в справі усуненя шефа справедливости Араницкого і заощадить народови в сей спосіб можливих політичних замішань. Тому просить бан посла Тускана, щоби безпроволочно скликав клюб коаліції в тій цїли, щоби він, коли клюб згодить ся на єго гадку, міг приступити з коаліцією спільно до дальшого дїла. Посол Тускан скликав членів коаліції на середу. Покаже ся тепер, чи бан Томашич схоче тепер і дальше рядити з коаліцією, бо в противнім разї булоб єму легко зірвати навязані переговори і створити инше положенє розписанєм нових виборів.

Заграниця.

В Портуґалії розпочав ся виборчий рух. Радикальне правительство буде мусїло звести боротьбу зі зєдиними опозицийними сторонництвами. Проґресисти, умірковані реґенерадори, націоналісти, сторонники Франка укладають спільні листи і видають спільні відозви. Сказано там, що президент міністрів Техейра принняв радикальну проґраму, бо надїє ся вдоволити скрайні сторонництва, які старають ся довести державу до упадку через те, що поробить їм концесиї в деяких областях. В сей спосіб підкопує він повагу держави і кермуючих державою чинників, щоби здобути собі прихильність скрайних живел.

В Лїзбонї уложили опозицийні сторонництва зєдинену листу, на яку впадуть голоси всїх горожан, які не є републиканцями. Лїзбона розпадає ся на два великі табори, републиканьский і консервативний. Нема там одначе місця на посереднє сторонництво, як радикалїзм Техейри. Правительство може отже задержати мандати в Лїзбонї для монархістичних представників, коли не поставлять власних кандидатів, які здобулиб лише незначне число. Одначе оно хоче поставити власних кандидатів і в сей спосіб, здаєть ся, 10 мандатів в Лїзбонї дістане се републиканцям, замість дотеперішних 4. В Портуґалії рішає іменно релятивна більшість. Републиканції мають около 10000 голосів, монархісти разом около 16000, з чого на теперішні опозицийні сторонництва припадає около 10000, прочі на теперішне правительственне сторонництво. Певна система виборчої пропорціональности запевняє побідженому сторонництву один або два мандати, крім сего є в звичаю, що сторонництво більшости не оспорює певного числа опозицийних кандидатів в сей спосіб, що на 15 мандатів ставить 14 кандидатів. В сей спосіб наслїдком обовязкової добровільної пропорціональності витворила ся своєрідна система. Сим разом хоче правительство віддати републиканцям добровільно знов два мандати, підчас коли конституцийний опозицийний бльок рішучо поборює републиканців зарівно в Лїзбонї, як і в цїлім краю. Бльоку зложеного з тільки сторонництв не було ще доси в Портуґалії. Вислїд виборів буде проте вельми цікавий.

З Софії перечать алярмуючим вістям про більші битви болгарских банд з турецким військом в Македонії. Має се бути після болгарских вістий лише дрібна банда і то складає ся, як попередно, з македоньскої людности, бо болгарскому населеню вже спикрила ся боротьба о Македонїю. Болгарский посол в Царгороді звернув навіть увагу на значнє число македоньских втїкачів і просив о зарадженє сему, що сповнено.

Новинки

— **Календар.** В пятницю: руско-кат.: Атиноґена сьв.; римо-кат.: Марти діви. — В суботу: руско-кат.: Марини вмуч.; римо-кат.: Абдона муч.

— **Сенат львівского університету** відповів на письмо краківского університету, а сї характеристичні виводи годить ся помістити в цїлости: „В тяжких хвилях, які за волею Найвисшого переходить наша Alma Mater, одинока остала вже нинї на всїм просторі польских земель, Вашої преславної Матери молодша сестриця, Ваше письмо з дня 21. липця 1910 р. пробудило в нас почуванє живої для Вас вдячности. Ви промовили до нас голосом вимовним і могучим, який наповнює нас відрадою, що стоячи витривало на основі права і справедливости, в обороні ідеалів науки і добре набутих прав нашого народа на окраїнах, з нашою істориєю і культурою тїсно звязаних, працюємо по думцї першого основателя нашого університету короля Яна Казимира, що „в руских землях“ маємо стояти на сторожи „належного пошанованя поважному визнаваню чесноти і правди“, а неменше сповнюємо волю нинї володіючого Монарха, котрий своїми найвисшими постановами привернув нашому на-

родови окраїнну Матір, вірні мудрій і взнеслій ідеї, яку приняв за знак свого володїня, що справедливість є підвалиною володарства

Наша діяльність давала нам право надїяти ся, що доведе ся нам сьвяткувати 250 лїтні роковини основаня нашого унїверситету, які припадають дня 20. січня 1911 р., в сьвяточнім настрою і супокою. Та надія, з жалем і сумом заявляємо, стає щораз слабша, бо відносини на нашім унїверситетї стали ся іграшкою в руках неодвічальних аґітаторів політичних, що стоять за ним і підбурюють тайними дорогами зведену ними частину рускої молодїжи до нагальних і злочинних вчинків, в імя фалшиво зрозумілого кличу борби о власну сьвятиню науки. Видко, що бурі і лискавки, які від колиски товаришили нашому унїверситетови, ще не проминули, видко, що треба буде ще багато зужити витривалости, спокою і посьвяти, щоби удержати ту шляхотну і дорогу для народу галузь Вашої Almae Matris, ненарушену при матернім пнї, і забезпечити єї тривко для польскої науки.

Єсьмо сьвідомі великої нашої одвічальности супроти трибуналу людскости і нашого народу, кермуючи в так тяжких часах нашим унїверситетом, тямлячи на заповіди права і справедливости, на історичну традицию супроти руского народу, на тяжку долю наших братів зпід инших заборів та на їх ніколи непередавнені права до власних наукових сьвятинь, тямлячи не менше на наше історичне післанництво на окраїнах. Знаємо се, що привернене унїверситету нашій польскій науцї і польскому народови виросло з пошанованя права і горожаньскої свободи та що все в часах, які грозили безправством і розстроєм, мутні живла звертали ся головно з нагальностию проти нашої институциї, яко правдивої твердинї науки і ширительки справедливости. Однак в наших відносинах до потреб рускої молодїжи і руского народу кермуємо ся все основами справедливости і приязни. Прецїнь мимо зачатого вже в 1867 р. найвисшими постановами з 25. і 26. лютого спольщеня нашого унїверситету, професори Поляки виєднали, за успішним попертєм польскої репрезентациї соймової і парляментарної, найвисшу постанову з 4 липця 1871. р., якою отворено також Русинам можність габілїтувати ся і дїставати катедри на нашім унїверситетї.

Прецїнь професори Поляки і польскі академічні власти не робили і не роблять ніколи ріжниці межи польскою а рускою молодежию; наші власти виєднують постійно для пильної рускої молодїжи запомоги і стипендиї, навіть стипендиї призначені фундаторами, лише для польскої шляхти, державні запомоги для образованя наукових сил за границею, зробили також деякі уступки на язиковій области в своїм урядованю, щоби дати сьвідоцтво своєї доброї волї і зичливости. При іспитах, ригорозах, габілїтациях доцентів, і предложенях на унїверситетскі катедри кермують ся професори Поляки ще більшим вирозумінєм супроти руских кандидатів чим супроти Поляків, про що сьвідчать (др. Зобків, др. К. Левицкий, др. Волод. Левицкий, др. Мильковдч і ин. — Ред. Русл.) обставина, що висшим є процент апробованих при іспитах і габілїтациях Русинів чим Поляків в порівнаню з загальним числом кандидатів обох народів.

Комуж завдячують нинїшні рускі професори на катедрах в нашім унїверситетї свої становища, як не заходам і горячому попертю академічних властий? Навіть кандидатів, знаних зі своєї неохоти до нашого народа, яким був в своїм часї кандидат до катедри рускої лїтератури (др. Іван Франко) представив і попер польский збір професорский, коли пересьвідчив ся про єго наукову кваліфікацию. Не нашою є виною, що в тім випадку начальні власти з инших причин рішили ся іменувати иншого кандидата з низшою науковою кваліфікациєю.

В день перед останими болїсними подіями на нашім унїверситетї був рішений збір професорів фільософічного видїлу, допустити кандидата Русина до габілїтациї з всесьвітної історії і лише з огляду на подію насильства і терору постановлено здержати акт габілїтациї.

Отже не Поляки, не польскі власти академічні є перепоною розвитку рускої науки і руского виобразованя наукових сил. Коли в 1862 р. найвисшим рішенєм заложено дві катедри на правничім видїлї, найшли ся аж в 1877. і 1882. рр. дві кваліфіковані рускі сили учительскі. Натомість, коли в 1867 р. установлено три катедри польскі на тім видїлї, зголосило ся протягом 18 днів 13 кваліфікованих сил польских, з яких три (др. Кабат, др. Зьрудловский і др. Ґризецкий) тодї покликано. Своєю працею і культурою відзискали Поляки наш унїверситет скорше, чим фактичний стан ще став справедливим монархом правно усьвячений і привернений найвисшими постановами з рр. 1879 1882 польский характер під зглядом язика урядового і іспитового і викладного унїверситету.

Радуємо ся, що мимо того, що за нїмецких часів величезна більшість унїверситетскої молодїжи була польскою, мимо того, що в бурливих часах 1848 р. утворено з тої молодїжи академічну леґію, заосмотрено в оружє краєвою управою, нїколи польска молодїж у нас, як і в инших заборах, не думала здобувати унїверситет насильством і грозьбами і не слухала підмов несовісних аґітаторів. Надїємо ся, що також колись вся руска молодїж пересьвідчить ся, що цьвіт народної культури, яким є унїверситет, можна осягнути і дістати лише тяжкою і повною посьвяти працею, піднесенєм духа до вижин ідеалів науки і людскости. Щасливі єсьмо, що ви почуваєте ся з нами єдностию та що єсьте так само як ми пересьвідчені, що в таких як нинї обставинах, більше як коли небудь, головним стaранєм всїх покликаних чинників винно бути удержанє ладу і обезпеченя панованя права. Підчеркуємо вповні ваші слова, що в правній державі про поводженє і здобутки повинни рішати лише предметові понуки, а нїколи грозьби і насильства, та що до культурних цїлий доходить ся лише культурними середниками. Може Бог дасть, що колись проглянуть ту правду також нинїшні провідники рускої молодїжи і зрозуміють, що лихо прислугує ся народови і єго будучности той, хто душу молодїжи затроює їдию ненависти, що підюджуванє молодїжи до насильних вчинків під позором борби о народні інтереси є тяжким гріхом, сповненім на власній вітчинї. У Львові, 23. липця 1910".

— **Памятник М Кропивницкому в Харкові.** „Рада" доносить: З сим памятником і доси виходить якесь непорозуминє. Ніяк не можуть „батьки города" знайти єму підходящого місця. Було вже порішено поставити памятник в Театральнім садочку; се місце, звичайно, найбільше булоб підходяще для памятника батькови українського театру, колиж проти сего чогось повстала »садова комісия«. Тепер д М. Міхновский вдав ся до городскої управи з просьбою дати місце під памятник на Сергіївій площі, недалеко від унїверситету.

— **Демонстрация протестантів**. Католицкі часописи доносять з Риму з обуренєм, що швайцарскі капіталїсти протестанти закупили ґрунти напроти церкви св. Петра в Римі і мають там поставити протестантский костел. Єсли би дїйсно мало ся се стати, то Папа розішле ноту з протестом до держав.

— **Вістки з Полтавщини**. Сими днями повернуло до дому з Америки 100 селян, що виїхали весною з Полтавщини, шукати собі добрих зарібків в чужих краях. Проїздили они все, що мали, роботи не знайшли ніякої і тепер вернули ся до дому без копійки. Дивно, що инші находять роботу, а Полтавцї не могли найти. — Врожай садовини сего лїта на Полтавщинї не дуже гарний. Черешнї і вишнї мало не зовсїм пропали від гусенї. Яблока й груші подекуди дописали, а подекуди їх зовсїм нема. Багато вродила малини і она продає ся по 8—10 коп. за фунт.— В маєтку кн Горчакова під Полтавою отруїлась грибами вся семя лїсничого — 14 осіб.

— **Громи в Бориславі**. Вчера шалїла буря з громами над Бориславом і Тустановичами. Грім ударив в закоп на Ратошинї фірми Срочиньский і Боґури а в Тустановичах в закоп „Премієр I.". Крім сих закопів згорів також закоп бориславского синдикату. На зелїзничім двірци ударив грім в бльокову будку і попарив зворотника Симяка, якого відвезено до дрогобицкого шпиталя.

— **Стипендию** з фондациї ім. Якова Кульчицкого в квоті річних 144 К надало намісництво від шк. р. 1909/10 кревній фундатора Зофії Тулюк Кульчицкій, учениці II. кл. 4-клясової рускої народної школи мішаної в Яворові.

— **Здержанє руху**. З причини усуненя насипу межи стациями Делятином а Ланчином застановлено на зел. шляху Коломия-Делятин рух товарових поїздів дня 26. с. м. на кілька днїв. Особовий рух відбуває ся через пересїданє.

— **Атмосферичні катастрофи**. В повітї Візо і Іза на Угорщинї хмаролом наробив великої шкоди. Місцевість Майсін стоїть під водою, Ріка Візо перервала залізний насип і плине серединою місцевости, 117 домів завалило ся а одна третина населеня лишила ся без даху. Господаря Самуїла Поляка, що їхав дорогою, пірвала вода і він утонув. — Бурі з хмароломами лютили ся також і в північній Нїмеччинї. Коло Бонзаку утонули чотири рибаки, два инші, що також упали до моря, вспіли уратувати ся. Коло Кельну з причини бурі утонули чотири особи, що находили ся в лодцї. — В північній Італії також лютила ся в недїлю по полуднї страшна буря, що наробила багато шкоди особливо в Медіолянї та околици. В місті Саруні завалили ся комини всїх фабричних будинків. Дахи многих домів зірвані, дерева вирвані з корінєм, землеплоди в поли знищені. В місті Соляро завалила ся одна фабрика, а з під єї звалищ добуто 14 трупів і багато ранених. В Бустарсічо буря завалила багато фабричних коминів і 10 робітників знайшли смерть під румовищем. В Солярio завалив ся охоронний дах, під котрим находило ся багато робітників; 14 з них погибло, 20 ранених з тих 8 тяжко. Також в инших місцевостях буря наробила великого знищеня, але нема звідтам близших вістий, бо телєґрафічні і телєфонїчні сполученя зірвані.

Оповістки.

— **Відзначенє.** О. Антін Калята, ц. і к. курат полевий у Віднї зістав надїлений крилошаньскими відзнаками.

— **Перенесенє**. Намісник перевіс старшого комісаря повітового, Стан. Потоцкого, з Бережан до Станїслава.

— **З Рогатина** одержуємо до поміщеня довший поклик до нашої суспільности в справі тамошної приват. рускої ґімназиї, з якого виймаємо що важнїйше.

Руский народе!

По роцї борби, по роцї працї стаємо перед Тобою і хочемо здати Тобі звіт з наших річних заходів. Мусимо похвалити ся, що ми перші стали на добрій дорозї, що перші рішили ся на діло, яке дотепер робили тілько народи сильні та дужі! І ніхто нам не вірив, були такі, що з нас сьміяли ся, і хоч свої рідні, ставили перед нами ріжні перешкоди і старали ся застановити нас в наших намірах! Але ми вірили у велику силу народа! Ми вірили в Тебе! Ми знали, що Ти зрозумів, що крайна пора вже нам вставати і жертвувати! Ми знали, що Ти залишив просьби, а взяв ся стояти о своїх силах! І ми в коротнім часї покликали до житя ґімназию з трома клясами. Почала ся наука а вислїд єї був так гарний, що міністерство просьвіти таки першого року істнованя нашої ґімназиї надало їй право публичности.

Ми обчислили, що теперішний дім вистарчить бодай на чотири роки, тимчасом вистарчить тілько на два. Так сильної фреквенциї ми, треба признати не сподївали ся! Отже нам треба розширити, хоч в троє теперішну ґімназию! Друга річ в тім, що удержанє нашої ґімназиї в р. 1910/11. має коштувати трийцять тисяч корон! І не треба нам страхати ся такої суми! Даваймо мало, але даваймо всї! Єсли ми всї будемо складати відповідні жертви, то ми в силї і двайцять ґімназий удержати. Тепер серед вакацийного часу, відзиваємо ся до Тебе: Народе! не забудь нїколи про се, що маєш побідити! Тепер, коли треба нам помочі, бо зближає ся другий рік борби, кличемо до Тебе: дай! І ми віримо, що прийдеш у поміч самому собі. Лепти свої шли до „Рускої Каси в Рогатинї". — Ґімназияльний комітет: *о. Стефан Городецкий*, голова. *Володимир Бабяк*, секретар і 14 членів.

— **VII. клясу ранґи** одержали отсї професори ґімназий: Володимир Масляк в Бучачи, Іван Німець в Дрогобичи, Юліян Левицкий (в рускій ґімн.) у Львові, Йос. Кантор в Ярославі, Йос. Ербен і Войтїх Гадаль в Яслї, др. Роман Ямруґевич в Кракові, Ів. Саломон Фрідберґ, Ів. Щепаньский, Ник. Лїсїньский, др. Мар. Райтер і Бено Яновский у Львові, Ант. Беляк в Подґужу, Каз. Якель в Ряшеві, Іван Лебецкий в Самборі, Ів. Ґавлїковский в Сяноцї, Ів. Шуфа в Сокалї, Стан. Губерт і Стан. Рембач в Вадовицях; в реальних школах: др. Стефан Рудницкий у Львові, Фр. Ґартнер і кс. Вал. Лїтвін в Ярославі, Тад. Боровічка, Ів. Пачовский і Ант. Марцїнковский в Кракові, др. Вит. Шрайбер у Львові, Ад. Цегак і Мар. Веставлевич в Станїславові, Ів. Заморский в Тернополї, Касп. Цьолек і Ем. Тенчин в Тарнові.

— **Товариство Руска Бурса в Бережанах** розписує отсим конкурс на принятє до бурси Товариства на рік шкільний 1910/11 около 40 учеників ґімназияльних. Услівя принятя: 1. Батько зглядно опікун ученика мусить бути членом Товариства і яко такий заплатити з гори вкладку членьску в квотї 6 К річно. 2. Мусить заплатити з гори квоту 6 К річно яко відшкодованє за уживанє інвентаря Товариства. 3. Ученик мусить бути зовсїм здоровий, що ствердить лїкар через Товариство упрошений при вступі до бурси. 4. Кождий принятий питомець мусить вирівнати всї залеглости, єсли з якими в Товаристві залягає 5. Кождий принятий питомець мусить виказати ся при вступі, що посїдає 6 пар біля, 3 простирала на сїнник, 3 під ковдру, 4 ручники, 6 хустинок до носа, подушку, 4 пошівки білі (не кольорові), ковдру, коц, сївник, два убраня, плащ і 2 пари обуви. 6. Оплата місячна виносить 24 К. Лиш убогі а пильні і своїм поведенєм заслугуючі на полекшу питомцї можуть бути виїмково приняті за зниженою оплатою. 7. До поданя треба долучити совісне сьвідоцтво стану маєткового з фактичним станом просячого згідне і заяву через батька зглядно опікуна власноручно підписану на формуляри, якого Товариство кождому на жаданє удїлить. 8. Поданя треба вносити на руки Александра Бородайка в Бережанах найдальше до 25. серпня 1910. — *Видїл Товариства „Руска Бурса" в Бережанах.* (2—3)

— **До делеґатів Гусятинщини**. Взиває ся всїх начальників громад і делеґатів рад громадских вибраних для виборів до ради повітової в Гусятинї, явити ся на довірочні збори, які відбудуть ся в Копичинцях в салї „Народного Дому" в недїлю дня 31. липця к. р. о год. 2 пополудни. — *Повітова орґанїзация.*

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

О. Ст. Білиньский.

Євдоха.

(Присьвячую дорогій товаришці і моїй подрузї. Ірені Юлії).

Горою понад лїсом загреміло...

Я кинув оком по небі і побачив чорну хмару на східнім рубци єго...

Посувала ся від верхів Рокити і йшла на Шепори, Пістинь, Рунґури... аж вкінци закрила ціле небо. За хвилю знов загриміло. По лїсї пішов протяглий гомін. На висушену землю пустив ся грубий дощ. Бив віддїльними каплями о шишки і шпильки. Лїс понурив ся і посумнів, немов попав в задуму...

Я пустив ся ще скорше лїсом в діл. На перед мене біг весело песик і що хвиля завертав стрілою в штучних вискоках до мене, щоби мене полизати з вдяки, що з ним я завів перегони. Але не до перегонів менї було. Над головою гуркотїло, а в ушах добре шуміло від сосон і смерек. Дощ густою сїткою закрив сьвіт, а лискавки як ті лїсні відьми страшно відгрожували ся. Раз по разу заглядали менї в очи, кидали ослїпаючими огниками, щоби збити мене з дороги.

На щастє знав я добре дорогу. По добрій хвилї був я на краю лїса і побачив в трикутнику огородець, що замість плотом, обведений був густо накиданим, один на однім наложеним, камінєм. Підстава того камінного плота межувала майже з самим лїсом, а вершок єго спадав стрімко в діл так, що головні рамена кінчили ся і збігали ся на самім ріню над гірским поточком. Там то в долї стояла шіпка, висше гуцульска колиба, а з заду аж до лїса зеленїла в городї буйна в гичку »мандибурка«.

Лишив я лїс, а що скорше біг попри камінний пліт. Коли зрівнав ся з колибою, перескочив фіртку і станув під дашком колиби напротив сїнних дверий. На ослоні поміж віконцями стояв хлопчина. Заткав собі руки за пояс і вдивляв ся цїкаво в мене.

— Слава Ісусу Христу! — сказав я.

— На віки слава! відповів тихо і несьміло хлопець, але і на дальше не переставав вдивляти ся і слїдити за мною, коли я здіймив капелюх, обтер лице і обтріпував верхню одежу.

— Чи є хто в хатї, синку? питаю.

— Євдоха! відказав коротко хлопець і лїниво посунув ся в сїни, а за ним поволїк ся і мій пес, обнюхав хату, сїни, закамарки, а міркуючи, що на дощ не пійду, ляг собі спокійно в кутї при порозї.

— Хто там є? — почув я жіночий гогос в сьвітлици.

— Ксьондз! — відповів з сїний ще хлопчина і зайшов в середину.

Я набрав сьмілости і пійшов собі за псом до сїний, бо і під дахом не дуже то було безпечно перед дощем. Майже рівночасно вийшла з хати до сїний Гуцулка. На перший вигляд строга, на ріст висока, на вік нї молода, нї стара. В очи вдаряло єї костисте, остре, протягле лице і стягнені брови. В руцї держала біле полотно і нитки. Відай шила сорочку. Приступила до мене, привитала ся, а відступивши може крок, станула в порозї звернена лицем до середини сьвітлицї і різко говорила:

— То ти негодьи кажеш, що Євдоха є в хатї? А щож то є в тебе за Євдоха? Та ксьондз не знають, хто се Євдоха, бо чужі. А вно Євдоха каже! Ото мерзене! Но взьити би за гичку тай в потік... Пречисту божу — гріха би не було!

По тім вступі звернула ся до мене і дещо в лагіднїйшім, зниженім голосї стала менї розясняти причину свого гніву:

— Вно вже так мене кличе, бо я мачоха. Щоби хоч „ви“ сказало а то нї, лишень Євдоха і Євдоха!“.

Аж тепер зрозумів я, чому то нї з сего, нї з того счинила ся буря в хатї. Я вже став — по правдї сказатиб — жалувати, що не остав в лїсї. Волїв був до нитки перемокнути, чим стати причиною колотнї. Але стало ся, пропало. Я признав мачосї, що жаль єї до дитини зовсїм оправданий, а щоб її одобрити, додав:

— Не дивуйте ся, дїтям не одно треба вибачити і стерпіти, видко, ще дурне. Прийде до розуму, то і зрозуміє.

— Ага. дурне! майже крикнула Євдоха і з натиском і в острім тонї обвиняла хлопця, говорячи: „а чому то оно вміє попід чужі плоти ландати вулицьима, пуджати та гомін строїти? Чому оно вміє Євдоха кликати? Чому?

— „Бо дурне“, кажу, ґаздине! Мудре — бачите — знало би пошанувати, честь старшим віддати, а дурне треба вчити.

— Вже я єго вівчу! перебила менї знов і щоби виговорити ся, яла розказувати. „На що маю казати, він ґазда не пустий. Всі відговорювали і казали: не йди, він пияк! Але се не правда. Пьиний ще не був нїколи.

А хоч порцийку горівки там віпє, я єму не зборонїю — скорше щипку хлїба вкусит і сер бавки почерпає. Анї колотнї в хатї не заводит, бо знає, що і я не прийшла голїруч, а принесла не мало свого віна. Он, тамечки на горбі між трома черешнями моя хата! Продав мій кавалїчок за баньок двіста і сорок і заспокоїв довжок. А за чиє, як не за моє? Або вно сесе знає? От — лишень їсти знає... до лижкиЄмко бере си, як Євдоха налагодит! Все Євдоха... Євдоха в печи топит, Євдоха хлїба до сита напече, Євдоха віпере і обшиє, Євдоха маржинку обійде і в хатї лад зробит! А прийде сьвитинько, чи недїля Євдоха остої принесе, образи закосичит, кождому в руки чисту сорочину подасть. От і сеї недїлї хвалили ксьондз ґазду, що красно прибрав си!... сесе мій ґазда був! І кривди нї кому не вдїю. Нї! Нераз чула я в Дильитинї на ярмарку, як старцї співали, які то мачохи терплять муки в пеклї, коли чужі дїти кривдьит.

(Дальше буде).

Телеґрами

з дня 28. липця.

Маґдебурґ. Magdeb. Ztg. доносить з Мадриту, що поверх 30 монастирів в Іспанії дістало від правительства повідомленє, що з днем 1. грудня с. р. будуть замкнені, єсли до того дня не внесуть просьби о державне затвердженє.

Льондон. В сегорічних маневрах анґлїйскої фльоти возьме участь 3(0 воєнних суден. Маневрам буде приглядати ся король зі свого яхту.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1910.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·45	10·05
Кракова	7·27	10·10	1·15 Б	**8·40**	**2·30**
Тарнова	—	—	1·05	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	**2·05**	5·53	9·30
Черновець	—	—	—	**6·35**	**12.20**
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї.	—	10.21	—	—	—
Ходорова	5·15 Г				
Стрия	7·28	11·45	4·25	7·41	11·02
Стрия				10·19Д	
Самбора	8·00	9·58	2·00	—	9·00
Рави рускої	7·32	12·00	—	8·00	—
Яворова	8·15	—	5·00	—	—
Брухович	7·32	1·05 Л	1·[illegible]3 З	8·00	9·25 З
Брухович	7·49 К	1·20	4·[illegible]0 З	3·26К	—
Підгаєць	—	11·15	—	—	
Винник		—			12·10
Янова	8·15	1·10 К	5·00	9·26 К	10·07К
Любіня	8·00	9·38	2·00	9·00	11·40Р
На Підзамче з:					
Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·17	10·13
Бродів	7·01	—	**2·00**	5·17	10·12
Підгаєць	—	10·54	—	9·44	—
Винник	7·26	—	—	6·29	11,55А
На Личаків з:					
Підгаєць	—	10·23	—	9·28	—
Винник	7·10		—	6·13	11·39А
Зі Львова відходять до	**рано**	**перед пол.**	**по полуд**	**вечер**	**в ночи**
Кракова	3·55	**8·25**	**3·15**	**6·55**	11.15
Кракова	6·04	8.40	3·55	7·45	**12·45**
Кракова	—	—	**2·45**	6·04	—
Мшани	—	—	3·30	5·41	—
Підволочиск	6·20	10·40	**2·16**	8·10	**11.10**
Черновець	6·10	9·35	—	—	10·26
Черновець	—	**9·10**	**2·23**	—	**2·50**
Станиславова	—	—	2·52	—	—
Коломиї	—	—	—	5·59	—
Ходорова	—	—	—	8·23 В	—
Стрия	7·30	10·15	1·45	6·50	**11·25**
Самбора	6·00	9·05	3·40	—	**10·40**
Рави рускої	7·34		2·30	7·10	11·35 З
Яворова	8·20		—	6·30	—
Брухович	6·13	10·05Л	2·35 З	8·38 З	11·35 З
Брухович	7·24	12·25 З	4·24 З	7·10	
Підгаєць	5·58			6·16	
Янова	8·20	10·20К	1·35 Н	3·35	6·39 К
Любіня	6·00	9·05	2·15 Р	3·40	10·40
З Підзамча до:					
Підволочиск	6·35	11·00	**2·31**	8·33	**11·32**
Бродів	6·35	11·00	**2·31**	8·33	—
Підгаєць	6·12		—	6·30	—
Винник			**1·30**		11·35А
З Личакова до:					
Підгаєць	6·31			6·50	
Винник			1·49		10·54

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані **товстим другом.** — *) Лише в недїлї.

А = лише в середи і суботи. — Б = від 1/6 до 30/9 щоденно; В = в день перед кождою недїлею і сьвятами обох обрядів. — Г = в день по кождій недїлї і сьвятї обох обрядів. — Д = від 19/6. до 11/9. в недїлї і рим.-кат. сьвята. — З = від 1/6. до 30/9. щоденно. — К = від 1/5. до 30/9. щоденно. — Л = від 1/6 до 31/8 щоденно — Н = від 1/5. до 11/9. в недїлї і рим. кат. сьвята. — Р = від 15/5. до 11/9. в недїлї і рим кат сьвята.

Видає і відповідає за редакцию Семен Ґорук.

З друкарнї В. А. Шийковського.